

ГТАХР 06.73.15
UDC 657.471.76

DOI 10.70239/arsu.2024.t78.n4.20

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСКЕ САЛЫНАТЫН САЛЫҚ ЖЕҢІЛДІКТЕРІН ОҢТАЙЛАНДЫРУ

БУХАРБАЕВ Ш.М.^{1*}, ИМАНБАЕВА З.О.², МУСИН Ш.Ш.¹, МУСИН Ғ.Ш.¹

*Бухарбаев Шыныбек Мусинович¹ - экономика ғылымдарының кандидаты, доцент. Баишев университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: buk1403@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-6237-3549>

Иманбаева Зауреш Отегенқызы² — экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, мемлекеттік басқару, қаржы және маркетинг кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: utegen_z_78@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6604-4135>

Мусин Шерхан Шыныбекұлы¹ - қаржы мамандығының 2 курс магистранты, Баишев Университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: mussin.sherkhan.o3@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0003-6239-579X>

Мусин Ғазиз Шыныбекұлы¹ - қаржы мамандығының 2 курс магистранты, Баишев Университеті, Ақтөбе қ., Қазақстан

E-mail: aidosovarman8@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-9145-2981>

Андатпа. Нарықтық экономика жағдайында Қазақстан үшін шаруашылық субъектілеріне салық салуды реттеу мәселесі-өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Себебі, нарықтық экономиканың өзі – кәсіпкерлік экономика. ШОБ субъектілеріне салық салудың бұл тәртіптері нарықтық экономикаға бет бұрған мемлекеттер үшін, яғни жаңа экономикалық өзгерістерге ұмтылған мемлекеттер үшін өте құнды. Шағын және орта кәсіпкерлікке салық салуды мемлекет тарапынан қолдау және қорғау дегеніміз – осы аталған іс-шараны орындаудағы құқықтық, ұйымдастырушылық және экономикалық жағдайда қалыптастыру, мемлекетте жаңа экономикалық құрылымдарды орнату болып табылады. Жеке кәсіпкерлер жалпыға бірдей белгіленген салық режимінде жұмыс істей алады, бірақ оңтайлы жұмыс істеу және ақшаны үнемдеу үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде әртүрлі арнаулы салық режимдері қарастырылған. Қазіргі таңда Ұзақстан бюджеті салық түсімдерінің аздығы мен үлкен шығыстардың салдарынан тапшылыққа ұшырауда. Нәтижесінде, қаржыландырудың жетіспеушілігін Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан жабуға тура келеді. Сонымен қатар, кәсіпкерлік субъектілері мемлекеттік бюджеттің кірістілігін арттыруға бағытталған салық жүктелімдерінің ұлғаюына тап болып отыр. Мемлекеттің шағын кәсіпкерге қатысты міндеті – одан салық алу емес, оның өзін жұмыспен қамтамасыз етіп, оны тағы бірнеше адамға беруін қамтамасыз ету, сол арқылы әлеуметтік шиеленісті жеңілдетуі қажет.

Түйін сөздер: нарық, салық, нарықтық экономика, шағын және орта бизнес, салық салу, кәсіпкер.

Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғаннан соң, мемлекет болып қалыптасу сатысында экономикалық реформалардың сәтті болуына ерекше мән берді. Себебі кеңестік заманда негізгі бағыты, жоспарлы экономикадан аралас экономикаға өту кезеңінде оның маңыздылығы жоғары болғандығы белгілі. Сол себепті, яғни осыған байланысты елімізде меншіктің әр түрлі түрлерінің қалыптасуы және соның негізінде кәсіпкерлік қызмет еркіндігіне жол ашу шағын және орта кәсіпкерліктің қалыптасуы мен қарыштап дамуының бастапқы алғышарты болып табылғандығы айқын. Жер шарындағы барлық мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуының белгісі ретінде шағын және орта кәсіпкерлік және оның субъектілері, яғни кәсіпкерлер маңызды рөл атқарады [1,35 бет].

Қазақстанның барлық шаруашылық жүргізуші субъектілері шартты түрде 3 үлкен санатқа бөлінеді: шағын (соның ішінде микрокәсіпкерлік), орта және ірі. Бір немесе басқа санатқа жатқызу әртүрлі жеңілдіктерді, стандарттарды қолдану мүмкіндігіне әсер етеді, сондай-ақ анықталған бұзушылықтар анықталған жағдайда субъект төлеуге міндетті әкімшілік айыппұлдардың мөлшеріне әсер етеді.

Қазақстандық бизнестің барлық өкілдерін санаттарға бөлу ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 24-бабында бекітілген.

Қазақстанның бизнес субъектілері бөлінеді:

- шағын бизнес (оның ішінде микрокәсіпкерлік субъектілері);
- орта кәсіпорындар;
- ірі кәсіпкерлік.

Кесте 1. Кәсіпкерді белгілі бір санатқа жатқызу критерийлері

№	Субъектілер	Жұмысшылардың орташа жылдық саны, адам	Орташа жылдық табыс, АЕК	Сомасы, млн.тг
1	Микрокәсіпкерлік (ЖК)	15	30 000	79,53
2	Шағын (ЖК)	100	300 000	795,3
3	Орта (ЖК және заңды тұлғалар)	101-250	300 000 – 3 000 000	795,3-7 953
4	Ірі (ЖК және заңды тұлғалар)	250 артық	3 000 000 жоғары	7 953

Бөлу орташа жылдық табыс көлемі мен жұмыскерлердің орташа жылдық саны принципі бойынша жүргізіледі.

Жеке кәсіпкерлер жалпыға бірдей белгіленген салық режимінде жұмыс істей алады, бірақ оңтайлы жұмыс істеу және ақшаны үнемдеу үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде әртүрлі арнаулы салық режимдері қарастырылған. Мысалы, оңтайландырылған салық режимін пайдалана отырып, жалпыға бірдеу белгіленген режимнен айырмашылығы, жылдық жиынтық табыс, шегерімдер және салық салынатын табыс сияқты ұғымдарды кейбір тұлғалардың түсінуінің қажеттілігі жоқ.

Арнаулы салық режимдері – бұл оңайлатылған салықтық есептеулер, жеңілдіктер және толыққанды бухгалтерлік және салықтық есепті жүргізуден босатылатын режимдер. Дегенмен де, олар бастапқы құжаттардың есебін жүргізуі керек.

Кесте 2. 2024 жылғы салық режимдері

2024 жылғы салық режимдері	Табыс бойынша шектеулер	Табыс салығының мөлшерлемесі	Қызметкерлерге қойылатын шектеулер	Салық есептілігінің нысаны	Бухгалтерлік есеп талаптары
Патент	3 528 (АЕК) (13 025 376 тг)	Жылына 1% табыстан	Жұмыс күші жоқ	911 (кезеңге)	Табыстар есебі
Арнайы мобильдік қосымшаны қолдану арқылы	3528 АЕК (13 025 376 теңге)	Жылына 1% табыстан	Жұмыс күші жоқ	Жоқ	Табыстар есебі
Жеңілдетілген декларация	24 038 АЕК (88 748 296 теңге)	Табыстан жарты жылға 3 %	30 адамға дейін	911 (жарты жылға)	Табыстар есебі Жұмысшылардың еңбек ақы есебі
Тұрақты шегерім	144 184 АЕК (532 327 328 теңге)	Шегерімдер (шығындар) мен түзетулер шегерілген табыстың 10%. (Қосымша шегерім алу мүмкіндігі)	50 адамға дейін	912 (жылға)	Табыстар есебі Шығындар есебі Жұмысшылардың еңбек ақы есебі
Бөлшек сауда салығы	Жылына 600 000 АЕК-ке дейін (2 215 200 000 теңге)	Табыстың 4% (жеке тұлғаларға сату үшін); табыстың 8 % (заңды тұлғаларға сату үшін)	200 адамға дейін	913.00 (тоқсан сайын) 200.00 (тоқсан сайын)	Табыстар есебі Шығындар есебі Жалақының есебі
Жалпы бекітілген	Шектеусіз	кірістің 10 % шегерімдерді (шығындарды) және түзетулерді алып тастағанда	шектеусіз	220.00 (жылына) 200.00 (тоқсан сайын)	Кірістің егжей-тегжейлі есебі Түзетулердің егжей-тегжейлі есебі Шегерімдердің егжей-тегжейлі есебі Жалақыны есепке алу

Бүгінгі таңға дейін шағын және орта бизнеске қолдау мақсатында бірнеше рет заңнамалық-құқықтық актілер өзгеріп, салықтық жеңілдіктер жасалды. Мәселен, Қазақстан Республикасының 2006 жылы «Жеке кәсіпкерлік туралы» Заң қабылданғаннан соң, 1997 жылдан бастап осы кезге дейін қолданыста болған «Шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау туралы» Заңның күшін жойғаны белгілі. Бұны айтып отырудың себебі, шағын бизнес субъектілері 2006 жылға дейін «Шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау туралы» Заңында көрсетілген талаптарға сай анықталса, ал 2006 жылдан бастап «Жеке кәсіпкерлік туралы» заң бойынша анықталып келетіні белгілі. Осы Заңға сәйкес орта және шағын бизнес субъектілерінің ішінде маңызды орынды жеке кәсіпкерлік, шаруа қожалықтары, ауыл шаруашылық өнімдерін өндіруші заңды тұлғалар және т.б. негізгі ролді атқарады [2,12 бет].

Жоғарыда аталған шағын және орта бизнес субъектілері бүгінде Салық кодексіне сәйкес арнаулы салық режимдерін төлейді. Арнайы салық тәртібін төлеу үшін салық органы орта, шағын бизнес субъектілерін кәсіпкер ретінде тіркеу есебіне қоюды «Қазақстан Республикасының жеке кәсіпкерлік туралы» Заңында көрсетілген тәртіппен жүргізетіні анық [3,46 бет].

Қазіргі таңда Ұзақстан бюджеті салық түсімдерінің аздығы мен үлкен шығыстардың салдарынан тапшылыққа ұшырауда. Нәтижесінде, қаржыландырудың жетіспеушілігін Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан жабуға тура келеді. Сонымен қатар, кәсіпкерлік субъектілері мемлекеттік бюджеттің кірістілігін арттыруға бағытталған салық жүктелімдерінің ұлғаюына тап болып отыр. Осылайшы, 2025 жылы жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарнасы және басқа да жарналардың мөлшерлемесі көтерілетіні бұрын айтылған болатын. Сондақ-ақ, азаматтық-құқықтық келісімдер бойынша 5 %мөлшерінде қосымша әлеуметтік аударымдар енгізілуде.

Жеті түрлі салықтар мен шегерімдер бар жалақы салықтарының қазіргі күрделілігін ескере отырып, бұл көптеген бизнес үшін үлкен қиындық болады. Бұл, әсіресе, ел экономикасын дамытудың маңызды элементі болып табылатын шағын бизнеске қатысты.

Салық ауыртпалығының кез келген ұлғаюы олар үшін маңызды болып, қызметкерлерді қысқартуға, қызметті азайтуға немесе жұмысты мүлдем тоқтатуға мәжбүр етуі мүмкін», - деп сарапшылар дабыл қағуда.

Сарапшының пікірінше, бірінші кезекте 2025 жылы бизнес қарқынын 2024 жылға дейінгі деңгейде ұстап тұрудан бас тартып, жалақы саласындағы салықты оңтайландыру қажет. «Барлық компаниялар үшін 20% мөлшеріндегі Бірыңғай жалақы салығын енгізу ең сәтті шешімдердің бірі болар еді, бұл барлық салықтар мен жарналарды бір ставкаға біріктіруге мүмкіндік береді, бұл әкімшілікті жеңілдетіп қана қоймайды, сонымен қатар жүктемені де азайтады. жұмыс берушілер үшін бұл тәсіл өзінің тиімділігін дәлелдеді: мысалы, Қазақстанда 1999 жылы әлеуметтік салық енгізілді, бұл Бірыңғай салықты төлегеннен кейін оны одан әрі бөлуді дербес жүзеге асыруға мүмкіндік берді заманауи құралдарды пайдалана отырып, әлеуметтік қорлар [4,26 бет].

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанда қолданысқа енгізілуге дайындалып жатқан жаңа Салық кодексінің жобасын қарау аясында үкімет пен парламентте жан-жақты талқылауды тапсырды. «Күрделі, бірақ қажетті шешімдерді табу керек, сондықтан бұл заңды жоғары деңгейде дайындау үшін жаңа (салық – авторлық ескерту) кодексін қабылдауды кейінге қалдыруға болады. сапа деңгейі», - деді Тоқаев. Сондай-ақ, ол кодекс аясында салық жеңілдіктерінің тиімділігін арттыру – бизнесті шынымен ынталандыратын жеңілдіктер сақталуы керектігін атап өтті. Айта кетейік, Мемлекет басшысы жаңа Салық кодексі қолданыстағы жүйені қайта жаңғыртуға арналғанын айтып, жеке табыс салығының сараланған ставкаларын белгілеу және салықтық әкімшілендірудегі жазалау тәсілінен бас тарту қажеттігін айтқан болатын. «Егер салық берешегінің шегінен асып кетсе, шектеулер тек қарыз көлеміне ғана енгізілуі керек, яғни бүкіл банк шоты бұғатталмайды», - деді президент.

Елдің шағын кәсіпкерлік субъектілері статистикалық деректерде тұрақты өсім көрсетіп отырғанына қарамастан, олардың экономикаға қосқан үлесі аз күйінде қалып отыр. Көбінесе мұндай кәсіпорындар іс жүзінде белсенді емес, көпшілігі тез жабылады, нарықта өз орнын ала

алмайды.

2024 жылғы деректерге сәйкес, Қазақстанда екі миллионға жуық шағын және орта кәсіпкерлік (ШОБ) тіркелген, ал оларда жұмыс істейтіндердің саны 4 миллионнан асады, бұл ел халқының бестен бір бөлігін құрайды. Ал экономикалық белсенді халықтың үлесіне (9,6 миллион) қарасаңыз, бұл жартысынан сәл аз. Экономикалық мәселелерде осы ең үлкен топқа қатысты әлеуметтік құрамдас тым көп.

Мемлекеттің шағын кәсіпкерге қатысты міндеті – одан салық алу емес, оның өзін жұмыспен қамтамасыз етіп, оны тағы бірнеше адамға беруін қамтамасыз ету, сол арқылы әлеуметтік шиеленісті жеңілдетуі қажет.

«Бұл жерде ең бастысы, адамдар мемлекеттен әлеуметтік көмек түрінде ақша талап етпеуі керек. Кезінде Қытайдың экономикалық ғажайыбы дәл осыған негізделген. Кедейшілікпен күресу үшін олар жай ғана түнгі базарлар деп аталатындарға рұқсат берді, ал ол жерде ешқандай салық талап етілмеді. Ең бастысы, адамдар жұмыс істейді. Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды заңдастыру мәселесін әлі шешкен жоқпыз. Ал бұл тұлғалардың статистикалық есебінде үлкен мәселе бар. Алғашында 2,8 миллион адам деген көрсеткіш жарияланды, кейін кенет бізде бар болғаны 1,5 миллион болып шықты, соңғы жылдары 2,2 миллион туралы бірдей ақпарат болып, ештеңе өзгерген жоқ. Бірақ бұл жұмыс істейтін халықтың бестен бір бөлігі дерлік. Оларды нарықтық өндіріске, ел экономикасына енгізу керек. Бұл фискалдық механизмдер арқылы жүзеге асырылады» [5, 17 бет].

Шағын бизнес ең алдымен азаматтар үшін жұмыс орындарын құрушы және өңірлерде сұранысқа ие қызмет көрсету немесе тұтыну тауарларын өндіру көзі ретінде қарастырылады. Соңғы мәліметтер бойынша, жалпы Қазақстан экономикасындағы шағын және орта бизнестің үлесі жалпы ішкі өнімнің 36,5 пайызын құрап, онда 4,3 миллионға жуық адам жұмыс істейді.

Шағын бизнесті салықпен қатаң реттеудің еш мәні жоқ – ең бастысы, олар заңды түрде жұмыс істеуін қадағалау керек. Төмен салық жүктемесі кәсіпкерге «аяққа тұру» үшін өз компаниясының дамуына көбірек ақша салуға көмектесуі керек [6, 18 бет].

Елімізде орта бизнесті дамытуға бағытталған бірыңғай салық саясатын құру қажет. Бұл шағын бизнестен орта бизнеске көшуді ынталандырады.

Шағын және орта бизнес – бұл нарықтық экономика субъектілерінің белгілі бір анықталған және заңдар арқылы жүзеге асырылатын кәсіпкерлік қызмет. Республикада кәсіпкерліктің, соның ішінде шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы экономикалық реформаларды жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады. Ал, кәсіпкерліктің жоғары деңгейде дамуын қамтамасыз ету үшін мемлекет тарапынан белгілі бір дәрежеде қолдау көрсетілуі керек екендігі айғақ. Осыған байланысты кәсіпкерлік бастаманы қолдау және жеке кәсіпкерлікті дамытуды ынталандыру мақсатында мемлекет тарапынан әр түрлі қолайлы экономикалық, құқықтық және салықтық жағдайлар жасалуы тиіс деп есептейміз.

Қорыта айтқанда, мемлекеттің ең маңызды міндеті қазіргі заманғы кезеңде кәсіпкерлікті дамытуға нақты қолдау көрсету болып табылады. Осы міндетті шешу мақсатында заңдылық нормалар белсенді өзгеруде, соның ішінде салықтық та.

Сонымен қатар осыған байланысты мемлекеттік органдардың кәсіпкерлермен қарым-қатынас сипаты да өзгеруі тиіс. Осыған орай бүгінгі күні салық салу жүйесінің тиімді экономикалық жеңілдіктерін пайдалану нәтижесінде ауыл шаруашылығы өндірісін және басқа да салаларды дамытудың жаңа мүмкіндіктеріне қол жеткізуге болады. Сонымен, шағын және орта бизнес субъектілерінің табысты дамуы елдегі қолайлы әлеуметтік, экономикалық, құқықтық және саяси еркіндік қалыптасқанда ғана мүмкін болады. Өз кезегінде құқықтық, қаржылық қолдаумен қатар салық салу тұрғысынан ерікті жағдай жасау шағын және орта бизнес субъектілерінің кең ауқымды дамуына мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Салық кодексі (өзгертулер мен толықтырулар енгізілген). 1 қаңтар 2018 жыл.

2. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы 2008 жылғы 10 желтоқсандағы № 100-IV ҚР Заңы.

3. Алпысбаев С.М., Алтынбекова Е.Ж. Салықтық бақылау негіздері: Оқу құралы. - Алматы: Экономика, 2019.

4. Максұтов Р. Салық және салық салу: Оқу құралы. – Астана: Фолиант, 2019.

5. Нуржанова М.М. Налоговый контроль: Учебное пособие. - Астана, 2021.

6. Усенова И. Қазақстан салық жүйесі. Оқу құралы – Алматы: 2017.

7. Фархатов Т.Н. Налоги и налогообложение. Учебное пособие. 2-е изд. – СПб: Москва, 2021.

References

1. «Salyq және büdjetke төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Qazaqstan Respublikasynyñ Salyq kodeksı (özgertuler men tolyqtyrular engizilgen). 1 qañtar 2018 jyl.

2. «Salyq және büdjetke төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Qazaqstan Respublikasynyñ Kodeksın (Salyq kodeksı) qoldanysqa engizu turaly 2008 jylǵy 10 jeltoqsandaǵy № 100-IV QR Zañy.

3. Alpysbaev S.M., Altynbekova E.J. Salyqtyq baqylau negizderi: Oqu qūraly. - Almaty: Ekonomika, 2019.

4. Maksutov R. Salyq және salyq salu: Oqu qūraly. – Astana: Foliant, 2019.

5. Nurzhanova M.M. Nalogovyy kontrol': Uchebnoe posobie. - Astana, 2021.

6. Usenova İ. Qazaqstan salyq jüiesi. Oqu qūraly – Almaty: 2017.

7. Farhatov T.N. Nalogi i nalogooblozhenie. Uchebnoe posobie. 2-e izd. – SPb: Moskva, 2021.

СПОСОБЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ НАЛОГОВЫХ ЛЬГОТ ДЛЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ

БУХАРБАЕВ Ш.М.^{1*}, **ИМАНБАЕВА З.О.²**, **МУСИН Ш.Ш.¹**, **МУСИН Ғ.Ш.¹**

***Бухарбаев Шыныбек Мусинович¹** – кандидат экономических наук, доцент. Университет Баишева, г. Ақтөбе, Казахстан

E-mail: buk1403@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-6237-3549>.

Иманбаева Зауреш Отегенқызы² — кандидат экономических наук, ассоциированный профессор, доцент кафедры государственного управления, финансов и маркетинга, Актюбинский региональный университет имени К. Жубанова, г. Ақтөбе, Казахстан,

E-mail: utegen_z_78@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6604-4135>

Мусин Шерхан Шыныбекулы¹ - магистрант 2 курса специальности «Финансы», Университет Баишева, г. Ақтөбе, Казахстан

E-mail: mussin.sherkho.o3@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0003-6239-579X>

Мусин Газиз Шыныбекулы¹ - магистрант 2 курса специальности «Финансы», Университет Баишева, г. Ақтөбе, Казахстан

E-mail: aidosovarman8@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-9145-2981>

Аннотация. В условиях рыночной экономики для Казахстана одним из актуальных вопросов является вопрос регулирования налогообложения хозяйствующих субъектов. Это потому, что рыночная экономика сама по себе является предпринимательской экономикой. Эти процедуры налогообложения субъектов МСБ очень ценны для государств, обращающихся к рыночной экономике, то есть для государств, стремящихся к новым экономическим изменениям. Поддержка и защита налогообложения малого и среднего предпринимательства со стороны государства – это формирование правовой, организационной и экономической ситуации при выполнении данного мероприятия, установление в государстве новых экономических структур. Индивидуальные предприниматели могут работать в общеустановленном налоговом режиме, но для оптимального функционирования и экономии денег Налоговым кодексом Республики Казахстан предусмотрены различные специальные налоговые режимы. В настоящее время бюджет УАЗ испытывает дефицит из-за низких налоговых поступлений и больших расходов. В результате дефицит финансирования придется закрыть из Национального фонда Республики Казахстан. Кроме того, субъекты предпринимательства сталкиваются с увеличением налоговых нагрузок, направленных на повышение доходности государственного бюджета. Обязанность

государства по отношению к малому предпринимателю-не взимать с него налоги, а обеспечивать его занятость и передавать ее еще нескольким людям, тем самым снимая социальную напряженность.

Ключевые слова: рынок, налог, рыночная экономика, малый и средний бизнес, налогообложение, предприниматель.

WAYS TO REGULATE TAX BENEFITS FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN KAZAKHSTAN

BUKHARBAEYEV SH.M.^{1*} , IMANBAYEVA Z.O.² , MUSIN SH.SH.¹ ,
MUSIN G.SH.¹

***Bukharbaev Shynybek Musinovich**¹ – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor. Baishev University, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: buk1403@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0007-6237-3549>.

***Imanbayeva Zauresh Otegenkyzy**² — Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration, Finance and Marketing of Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: utegen_z_78@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-6604-4135>

Musin Sherkhan Shynybekuly¹ - 2nd year master's student, specialty "Finance", Baishev University, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: mussin.sherkho.o3@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0003-6239-579X>

Musin Gaziz Shynybekuly¹ - 2nd year master's student, specialty "Finance", Baishev University, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: aidosovarman8@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-9145-2981>

Abstract. In the conditions of a market economy, one of the urgent issues for Kazakhstan is the issue of regulating the taxation of business entities. This is because the market economy itself is an entrepreneurial economy. These procedures for taxation of SMEs are very valuable for states turning to a market economy, that is, for states seeking new economic changes. State support and protection of taxation of small and medium-sized enterprises is the formation of a legal, organizational and economic situation during the implementation of this event, the establishment of new economic structures in the state. Individual entrepreneurs can work in a generally established tax regime, but for optimal functioning and saving money, the Tax Code of the Republic of Kazakhstan provides for various special tax regimes. Currently, the UAZ budget is in deficit due to low tax revenues and high expenses. As a result, the funding gap will have to be closed from the National Fund of the Republic of Kazakhstan. In addition, business entities are facing an increase in tax burdens aimed at increasing the profitability of the state budget. The duty of the state towards a small entrepreneur is not to collect taxes from him, but to ensure his employment and transfer it to several more people, thereby relieving social tension.

Key words: Market, tax, market economy, small and medium-sized businesses, taxation, entrepreneurial.